

- cundum jus torqueri non potest, si per torturam, vel terrorem fiat, nullius momenti est.
- 19 Utrum cum femina gravida iudicium exerceri possit?
 - 20 Prægnanti feminae pœna, sive tortura suspendi debet, etsi fœtus non sit animatus.
 - 21 Pœna suspendenda est, licet mulier turpiter concipiat ea mente, at mors, vel aliud supplicium differatur.
 - 22 Mulier gravida quomodo probetur ad pœna dilationem.
 - 23 Aequitas legis Prægnantis, ff. de pœn. unde originem sumpsit.
 - 24 Prægnans etiam iure naturali inspecto, ob crimen interfici nequit antequam enixa sit.
 - 25 Aelianus locus de fœmina servanda propter fœtum, servatur.

De rea prægnante, cuius supplicium aut tortura suspenditur donec pariatur, ad legem Prægnantis, ff. de pœn.

CAPUT IV.

- 1 Mulier ultimo supplicio damnata, quando gravida existit, pœnam subire non permittitur, l. ult. tit. 31. part. 7. ubi Greg. Lop. gloss. fin. Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 86. n. 10. Anton. Gom. variar. lib. 3. cap. 13. n. 37. Farinac. in fragment. lit. C, num. 611. Clar. in praxi, §. fin. quest. 97. num. 5. ubi Bajard. num. 3. Arias de Mesa variar. lib. 2. cap. 36. Guazzin. de defension. reor. tom. 2. defen. ult. cap. 3. num. 2. Carranza de part. natur. cap. 2. de fœt. seu vent. §. 4. num. 21. cum seqq. Carret. in praxi crim. tract. de homic. §. Circa itaque, num. 22. Jan. Langæus lib. 11. semestr. cap. 2. Cantera crim. quest. 10. numer. 1. quibus junges Glossam & DD. in l. Imperator, ff. de stat. homin. & in l. Prægnantis, ff. de pœnis. Si quis autem iudex ream prægnantem interfici iusserit, perinde plectetur, ac si infontem jam natum morti tradidisset, d. l. ult. partit.
- 2 Cujus æquissimæ constitutionis eadem ab omnibus reddi solet ratio, ne scilicet fœtus criminis exors cum criminosa genitrice extinguatur, de quo Diodor. Sicul. lib. 2. rer. antiquar. ubi inquit: Mulierum morti destinatarum, si prægnantes essent, partus expectabatur, quod iniquum esset, eum qui nihil commississet, una cum facinoroso pœnam pati, aut duos plecti, cum unus deliquisset, cumque eo qui sponte peccasset, criminis vacuum puniri. Insuper cum sola peccasset mater, minime æquum censebant, filium patri, matrique communem luere maternam pœnam. Cui & alia iuridica ad stipulatur consideratio; nam partus pro nato habetur, quoties ipsius commodum vertitur; l. Qui in utero 7. & 26. ff. de stat. homin. unde sicut filius jam editus ob crimen parentum nullâ pœnâ corporali affici potest, ut dixi supra, lib. 2. cap. 8. à n. 21. ita nec fœtus enecari propter scelus maternum, ut perpendit Carranza d. part. cap. 2. §. 4. num. 20. homicidium enim, cum animatus existit, verè patitur, & ita plecti debet, l. 8. tit. 8. p. 7.
- 3 Eadem ratione licet fœmina proscribi queat, ut à quovis impunè interficiatur, ut cum communi contra alios tenet Farinac. tract. de variis quest. quest. 103. num. 61. tamen dum gravida est, banniri prohibetur, seu perimi, quam si

quis occidat, pœnâ subiacebit. Farinac. ubi proximè, numer. 68. Menoch. d. lib. 1. quest. 90. numer. 55. Carret. sup. §. Septimò igitur, num. 30. Plaza de delict. lib. 1. cap. 36. num. 22. Dueñas reg. 68. limit. 7. Vivian. opin. 770. numer. 19. Carranz. sup. num. 36. D. Nic. Anton. tract. de exil. lib. 2. cap. 34. num. 36.

Sed si quis errore facti, putans mulierem vacuo ventre fore, prægnantem enecet, à pœna immunis eris. Farinac. cum aliis sup. num. 71. Imò et si juris errore proscripissim fœminam quis perimat, extra ordinem duntaxat coercetur, quia scilicet creditur etiam gravidam occidere sibi licere. Ita colligitur ex dictis supra, lib. 2. cap. 1. num. 198. cum seqq.

Post partum verò, vel abortum, statim non expectatis quadraginta diebus, rea vel bannita poterit enecari. Ant. Gom. supra, Canter. dict. q. 10. Bajard. ad Clar. q. 97. n. 4. nisi forte ad infantem nutriendum ita mater desideretur, ut ipsâ peremptâ, ille periret; nam tunc mortis pœna in tempus ablactationis differetur. Barb. & DD. in d. l. Imperator, & in d. l. Prægnantis, Ant. Gom. Bajard. & Canter. ubi nuper, Farinac. in fragment. litera C, num. 613. Carret. dict. §. Circa itaque, num. 2. Idemque dicendum videtur de qualibet nutrice, etsi mater ejus, quem lactat, non sit, ne infans intereat, cum hic eadem ratio reperitur.

Non solum ultimum supplicium, sed etiam 6 quavis aliam pœnam corporis afflictivam gravidæ mulieri inferri vetatur, favore fœtus, ne abortum facit, unde nec flagellam cadetur, aut membro mutilabitur, donec fuerit enixa. Bart. in dict. l. Prægnantis, Ant. Gom. sup. Farinac. dict. lit. C, num. 611. Carranz. n. 29. Bajard. num. 3. & 7. Menoch. d. q. 86. à n. 10.

De relegationis pœna ambigitur, an utique 7 suspendatur. Communis resolutio est, quod si ex mulieris imbecillitate, itineris difficultate, & aliis circumstantiis verosimiliter timeatur abortus, sententiæ exequutio retardetur, aliàs statim exequitur. Ant. Gom. ibidem, Farinac. ubi proximè, Petr. Caball. crimin. resolut. casu 79. num. 5. Carranza num. 30. & 31. Bajard. n. 3. Arias de Mesa d. cap. 36. n. 3.

Sed pœnæ corporales, mortis excepta, non infliguntur mulieri intra quadraginta dies postquam peperit, non favore infantis, sed ipsius, ne præ dolore animam exhalet, cum valetudinaria, ac debilis eo tempore existeret censeatur. Ant. Gom. supra, Bajard. d. q. 97. n. 4. Canter. sup. qui ait hoc iudicis arbitrio committi.

Imò si ad infantis nutritionem necessariò mater deserviat, huiusmodi pœnæ corporales suspenduntur, si ex eis inhabilem ad lactandum reddi Medicorum iudicio timeatur. Carranz. sup. num. 29. Ant. Gom. sup. Canter. d. q. 10. num. 12. ubi ait posse lactantem membro mutilari, quod iuxta præmissam assertionem est limitatum. Ubi verò fœmina damnata servari debet, ut in posterum debitas pœnas luat in vinculis publicis, seu carcere debet custodiri, propriisque expensis ali: quod si pauper fuerit, ex publico alimenta illi præstanda sunt. Cabal. in constitut. March. lib. 4. cap. 29. lit. A, num. 9. Guazzin. sup. defen. 30. cap. 14. num. 2.

Opportunè quæri potest, num aliquo casu 10 recedere liceat à regula dictæ legis Prægnantis, & similibus, ita ut mater rea, dum gravida existit, perimatur? Quid enim si tumultus, aut seditiones

nes ex dilatione supplicii in grave Republicæ detrimentum, & exitum imminerent? Et pars negativa astruitur ex dictis supra, lib. 2. cap. 8. num. 9. & num. 21. ubi cum communi assertum est, nefas esse pro salute totius populi in infontem violentas manus ad necem inferre; nam hoc omnem humanam potestatem excedit, quæ non valet pœnam corporalem innocenti pro alieno crimine irrogare; unde ob maternum faeinus fœtum, qui delinquere nequivit, morti mancipare nullo modo licitum fieri potest, etsi totius civitatis salus periclitetur.

11 Affirmativa sententia validis rationibus innititur, siquidem vita privati pro communi salute expendi debet, ut probavimus supra, lib. 1. cap. 2. num. 81. cum satius sit, quod unus moriatur, quam quod omnes, aut plurimi de populo intereant: nec debet esse melioris conditionis qui in utero est, quam si jam foret editus. Nec refert, quod etsi quisque civis enim culpæ exors pro sua Republica vitam prodigere teneatur, non tamen Magistratibus, aut concivibus permittitur est ut eundem enecet, prout præmissimus, hoc etenim procedit ubi directè insons morti traditur, nam secus est si indirectè mors subsequatur. Sic d. lib. 2. cap. 8. n. 9. probatum relinquitur, quod si hostis, cui resisti non posset, minaretur civitati exitum, nisi innocens enecandus exhiberetur, potest sic postulat licitè tradi, ut pereat, de quo exemplar existit Judic. cap. 15. nam Sanson à suis vinculis traditur enecandus Philisthæis. Vide Salian. Annal. tom. 2. anno 2881. n. 5. Et regulariter iuxta existente causa potest quis actum facere, qui directè non tendat ad mortem, licet certò sciat ex illo interitum sui ipsius vel aliorum innocentium eventurum. Sic licet militi ignem navi applicare, ne in hostium potestatem perveniat illa, etsi eundem cum aliis ibi obire necesse sit: sicut ei non licet deserere locum, in quo à Præfecto constitutus est, quavis agnoscat se ab hostibus tradendum. Similiter in naufragio tabulam amico cedere absque peccato quis poterit, licet ipse extinguendus sit, de quo Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 9. n. 64. cum aliis Filliuc. tom. 2. tract. 29. cap. 1. num. 72. Remig. in Sum. tract. 2. cap. 5. §. 3. num. 2. D. Covar. sup. lib. 1. cap. 2. num. 8. in fin. cum seqq. ubi & nos plura concessimus ad rem.

12 Sed inter alia illud maximè huic assertioni favet, quod prægnans permittitur fumere medicinam pro salute tuenda, quavis ex ea abortum subsequi certò sciatur, modò primarius effectus medicinæ non tendat ad partus necem, sed ad matris incolumitatem, & vitam; quia ipsa jus habet ad medicamen id percipiendum, ut mortis periculum evadat, & ita injuriam nullam infert ei, qui in utero est, licet per consequentiam perimatur: quæ ratio communiter traditur ab omnibus, & deducitur ex l. 3. §. Quod ait, ff. de incend. ruin. & naufrag. & aliis, quas cumulat ibi Glossa verb. Defendendarum, de quo Less. & alii cum eo nuper laudati. Cum ergo Respublica jus habeat ad interficiendam ream prægnantem legitime damnatam, & aliunde urgeat periculum seditionis propter moram in exequenda sententia, poterit eandem, non expectato partu interficere, ut sibi prospiciat, etiam si inde mors fœtus subsequatur; actus enim occidendi matrem non tendit directè ad internum existentis in ejus ventre, cum hic vivere possit, illâ peremptâ, l. 2. ff. de mort. inferend. His annueat proculdubio dati supra, dict. cap. 8. num. 22. ad fin. D. de Faria Novæ Addit. ad Covar. Tom. II.

quandoquidem sentiunt licere publica autoritate constitui, ut alieni sceleris innocens pœnas luat: quod si verum foret, maximè hoc casu locum habere posset, cum fœtus pars viscerum matris esse dicatur, l. 1. §. Ex hoc rescripto, ff. de vent. inspic. Gloss. in l. Prægnans, ff. de evict. & una eademque persona, corpusque censentur, l. Curator 5. ff. de vent. in possess. mittend. Facit lex Qui cadem 25. in fin. ff. ad l. Corn. de sicut.

Huiusmodi opinio, quæ ex præmissis probabilis 13 apparet, ita restringi debet, ut duntaxat procedat cum communitas in gravi, ac evidenti discrimine constituta aliter sibi consulere non valet, nisi prægnante rea absque mora interfecta; alioqui si ex dilatione supplicii duntaxat impunitas mulieris propter tumultum sequeretur, non ideo exequutio sententiæ acceleranda erit cum necesse fœtus; satius est enim criminiosam matrem impunitam relinqui, quam innocentem partum enecari, ut in simili monet Consulatus in l. Absentem 5. §. 1. ff. de pœnis.

Ibi: Et eadem ratione nec eam torquendam esse.

Mulier dum fœtum fert, ob periculum abortus 14 quæstioni subijci prohibetur, l. 2. tit. 30. p. 7. ubi Greg. Lop. gloss. 8. Ant. Gom. variar. lib. 3. cap. 13. num. 3. & 37. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 86. n. 13. Farinac. in praxi crim. q. 41. num. 78. & ibi Vulpin. num. 12. Jan. Langæus lib. 11. semestr. cap. 2. Clar. in §. fin. quest. 64. num. 23. & ibi Bajard. num. 76. Carranz. de part. cap. 2. §. 4. num. 25. Paul. Zacchias quæstion. medicolegal. tom. 1. lib. 6. tit. 2. quest. 4. num. 19. Arias de Mesa variar. lib. 2. cap. 36. num. 12. Cantera crimin. quest. 10. in princip. Guazzin. de defension. reor. defen. 30. cap. 14. num. 1. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 4. num. Paz in praxi, tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 12. num. 48. Quod etiam in crimine læsæ Majestatis procedit Ant. Gom. n. 3. in fin.

Ab eadem ratione provenit, quod fœmina 15 gravida terri non possit torturæ metu pro eruenda veritate. Farinac. num. 84. Ant. Gom. num. 4. vers. Et ita debet, Zacch. dict. tit. 2. quest. 2. num. 5. Cavalcan. de brach. reg. part. 3. num. 126. Carranz. num. 26. Guazzin. sup. vers. Nec etiam poterit.

Post partum itidem mulier infra quadraginta 16 dies non torquetur propter debilitatem, ne in quæstione decedat. Farinac. num. 79. Clar. n. 22. & ibi Bajard. num. 4. Greg. Lop. d. gloss. 8. Pacian. sup. Guazzin. cum aliis n. 2. ubi cum Ant. Gom. d. cap. 13. num. 3. ad fin. tenet in arbitrio iudicantis fore, quantum temporis expectandum sit, ut recenter enixa torqueatur. Idem tradit Cantera num. 1. & Cavalcan. ubi nuper. Sed ante lapsum quadraginta dierum quæ peperit terri permittitur, non tamen intra decem, vel quindecim dies, quia mors inde contingere potest, ut probat Zacch. d. quest. 2. num. 9. quod ita videtur ampliandum, ut intra decimum, aut decimum quintum diem nec terror remotus torturæ incuti puerperæ possit, ne præ morore, ac formidine imminentis quæstionis vitam agat, ut sæpe contingit: unde nec hoc casu, nec cum mulier prægnans est, ob abortus periculum admittenda est distinctio Ant. Gom. d. cap. 13. num. 4. vers. Et ita debet, licet aliàs vera sit.

De muliere, quæ nutrit, ubi alia nutritia non 17 est quæritur an tormentis subijci possit? In quo C c ad

ad medicos, & obstetrices judicem recurrere oportet; nam si ex tortura inhabilis ad nutricandum infantem reddenda censetur, à quaestione abstinendum est, aliàs torqueri illicò poterit, de quo consulas Gregor. Lop. *dict. gloss. 8.* Farinac. *sup. num. 80.* & *81.* ubi Vulpian. *num. 12.* Zacch. *d. quest. 4. num. 19.* Clar. *num. 23.* Carranz. *num. 28.* Cavalcan. *ubi nuper,* Guazzin. *dict. defens. 30. cap. 15.* Cantera *dict. quest. 10. num. 1.* ubi quod potest torqueri, ac membro mutilari: quod sub præmissa distinctione accipiendum, sicut & quod scripsit Cavalcan. & refert Guazzin. nempe nutricantem terrendam non esse.

18 Ex quibus deducitur, quod si mulier adversus juris dispositionem torqueatur, vel terreatur, & ita crimen agnoscat, ratamque confessionem habeat, damnari ex ea minimè possit, quia nullius momenti est. Farinac. *num. 78.* Bajard. *in d. q. 64. num. 77.* Pacian. *sup. Ant. Gom. d. vers. Et ita debet,* Carranz. *num. 27.* Guazzin. *dict. cap. 14. n. 2. vers. Et si mulier.*

19 Utrum cum prægnante causa agitari possit, & ipsa ad testificandum, vel comparandum compelli, quaeri solet. Et communis sententia affirmat, cessante abortus periculo; nam si criminaliter contra eam agatur, & iudex sententiam ferat, quæ pœna capitalis, aliave corporalis imponatur verosimiliter abortus timeri potest, cum femine præ dolore, mœstitia, vel metu soleant abortire. Galen. *lib. 5. Aphorism. Hippocrat. Menoch. dict. quest. 86. n. 13.* De quibus Ant. Gom. *sup. n. 37. in fin.* Guazzin. *d. cap. 14. in princip.* Carranz. *num. 31. cum seqq.* Petr. Caball. *resol. crimin. casu 79. per tot.* Bajard. *ad quest. 97. num. 5.* Arias de Mesa *sup. n. 14. cum aliis.*

20 Omnia hucusque tradita absque distinctione procedunt, sive fetus animatus sit, sive non, velut post decem aut viginti dies à tempore conceptionis. Farinac. *dict. quest. 41. num. 83.* ubi Vulpian. *num. 12.* Bajard. *ad quest. 64. num. 76.* Carrer. *in praxi. tract. de indic. & tortur. §. Circa tertium, quæ person. torq. poss. num. 34.* Guazzin. *num. 1. vers. Et procedit.* Menoch. *sup. quest. 90. num. 55.* Zacchias *d. q. 4. n. 19.*

21 Idem dicendum est, licet mulier ex punibili complexu, & fraudulenter conceperit, ut pœnam, aut quaestionem subterfugiat. Farinac. *n. 82.* ubi Vulpian. *num. 12.* idem Farin. *in fragment. lit. C. num. 612.* & *in tract. de var. quaest. q. 103. num. 70.* Gregor. Lop. *in l. ult. gloss. 4. tit. 31. p. 7.* Ant. Gom. *num. 37.* Plaza de delict. *lib. 1. cap. 36. num. 22.* Menoch. *ubi proximè,* Bajard. *d. n. 76. & quest. 97. n. 3.* Cantera *num. 1.* Caball. *num. 3.* Guazzin. *sup. vers. Quæ conclusio.* Cum enim in his leges partus favorem respiciant, nequitia, ac turpitudine matris officere proli non debet, l. Imperator *18. ff. de stat. homin.* Si quæ verò puerperis duntaxat prospiciunt, de quibus *sup. num. 8.* & *16.* ea humanitatis intuitu, ne pœnarum legitimus modus excedatur, inducuntur sunt, quibus mulieres ob turpitudinem non redduntur indignæ.

22 Mulieri se gravidam asseveranti non creditur, nisi probetur: quomodo probetur, discas à Mascard. *de probat. concl. 1125.* Pacian. *sup. dict. cap. 4. à num. 25.* & standum est medicorum, ac obstetricum iudicio, Farinac. *dict. quest. 41. num. 85.* ubi Vulpian. *num. 12.* Bajard. *d. quest. 46. num. 78.* Guazzin. *d. cap. 14. in fin.* ubi quod sed est si de credulitate periti deponant, sæpe enim falluntur, quia difficile dignoscitur an mulier prægnans sit. Zacchias *quaest. medicolegal. tom. 2. lib. 10. cons. 26. num. 11.* qui de hujusmodi cognitione

latè differit. Sed in dubio semper ventri consulendum erit, ac si de prægnantia constaret, argumento legis *1. §. Sed etsi incertum, & §. Sed etsi quis, ff. de vent. in possess. mittend.* fatius est enim reæ ad tempus ignoscere, quam infontem partum, aut spem hominis, perimere, argumento legis *Absentem §. 1. ff. de pœn.* Plutarch. *lib. de sera Numin. vincti.* ibi: *Nonne satius pœnæ est suspensio, quam inconsulta, accelerataque vindicta.*

Ibi: *Quibus illud, nec temerè addere libet.*

Unde originem traxerit æquissima constitutio 23 dictæ legis *Pægnantis, ff. de pœnis,* tradunt præter D. Covar. Menoch. *sup. quest. 86. à numer. 10.* Carranz. *d. §. 4. num. 24.* Corral. *in d. l. Pægnantis, num. 3.* Brisson. *de antiquit. jur. civil. cap. 20.* Simanch. *de Catholic. Inst. tit. 46. num. 51.* Jan. Langlaeus *lib. 11. semestr. cap. 2. qui eam ad legem Mosaicam refert.*

Verùm omni lege positiva seclusa, jure naturali non licet, nisi urgente gravissima causa, secundum tradita *sup. n. 11. & 12.* matrem damnatam occidere, dum prægnans est, ut animadvertit Salian. *Annal. tom. 1. anno mundi 2327. num. 8.* quò loci meminit sententiæ, quam Judas ut Jacobæ familie Magistratus tulit in Thamarem nulum suam propter adulterium cum eodem patrum, ut scilicet statim, antequam pareret, comburerentur: quæ expositio & sacro textui magis congruit, ac frequentiori Interpretum calculo comprobatur, ut idem testatur Salianus, qui ut Patriarcham judicem ab immanitate, ac savitia vindicet ait, Judam incogitanter factus oblitum de matre pronunciasse. Sed *num. 7.* aliam refert opinionem quorundam, qui sententiam à Juda latam sententiam non fuisse, sed præceptum, ut Thamar duceretur in carcerem interim, ubi servaretur dum in lucem ederet prolem, pesteque legitime damnata flammis juxta legem traderetur. Hæc interpretatio est à verbis sacre Pagine discrepare videatur, juris rationi maxime consonat: tum quia ex abrupto, non audita reâ, iudex capitalem pœnam irrogaret, quod ablit; nam *Judicium præcepti infam. judicis index,* Joan. Owen. *in Monost. Ethicopolit. de quo vide Gloss. verbo Celeri, in cap. 2. de sentent. & re judic. & quos ibi congerit Barbosa in collect. tum quòd in propria causa jus sibi diceret, quod jus abhorret, l. unic. C. nequis in sua causa, ubi Barbosa cum plurimis in collect. cum adulterium Thamaris in dedecus sui, familiaeque suæ cederet. Ad hæc si ille ut iudex procederet, nihil Thamarem juvaret ad evadendam pœnam, quod ipse complex criminis convinceretur: nec quia minus peccasse feminam Judas fateretur, illa absolvi deberet, pro ut absoluta est. En series sacri Textus Genesis capite 38. *Ecce autem post tres menses nunciaverunt Juda, dicentes, Fornicata est Thamar nurus tua, & videtur uterus ejus intumescere. Dixitque Judas: Producite eam, ut comburatur. Quæ cum duceretur ad pœnam, misit ad socerum suum, dicens: De viro, cujus hæc sunt, concepi: cognosce cujus sit annulus, & armilla, & baculus. Qui agnitis muneribus, ait: Justior me est, &c.* ubi verba illa, *Cum duceretur ad pœnam,* communi interpretatione patrocinantur aperte, & contrariam refellunt, nisi dicatur ad pœnam duci dum in carcerem mititur.*

Ibi:

Ibi: *Sed & Aliano auctore.*

- 25 Cujus verba hæc sunt: *Cum Areopagita veneficam mulierem deprehendissent, & eam morti tradere vellent, non prius ipsam interemerunt, quam partu liberaretur. Postquam verò peperit, comprehenderunt ipsam, & solventes à damnatione innocentem infantem, eam quæ commiserat supplicium, solam morte multarunt.*
- 26 Illud observare placet ex Zacchia *sup. lib. 3. tit. 2. quest. 2. num. 10.* foeminam menstruis fluentibus torquendam non esse. Idem dicendum de quavis pœna corporali, præter ultimum supplicium.

SUMMARIUM.

- 1 Pœnarum omnium maxima supplicium est ultimum.
 - 2 Quibus instrumentis rei apud Romanos necari solebant.
 - 3 Utrum pœna damnationis ad bestias fuerit ultimum supplicium?
 - 4 Acerbissimus modus interficiendi homines est combusio.
 - 5 Crucis & furcæ mors turpissima, gladii decora & honesta.
 - 6 Qui publica auctoritate perimebantur, prius vulgaris virgis moris fuit apud Romanos.
 - 7 Furcæ supplicium quondam, & nunc frequens admodum.
 - 8 De furcarum forma & distinctione.
 - 9 Furca dicta est arbor infelix, & quare.
 - 10 Verbum Furca, multipliciter accipitur.
 - 11 Crux pro furca & omni eruciati ac labore usurpatur.
 - 12 Furca pro cruce accipi solebat.
 - 13 Quomodo olim rei crucifigerentur.
 - 14 Crux inmane, & acerbissimum supplicium.
 - 15 De crucis supplicio sacra recensentur testimonia.
 - 16 De crucifixione Amanis.
 - 17 Crucis pœna apud omnes gentes in usu fuit, & unde originem traxerit.
 - 18 Etymon verbi Crux.
 - 19 Litera T, crucis signum demonstrat.
 - 20 Homo corpore suo cruce[m] representat.
 - 21 Tau supplicii & damnationis fuit nota.
 - 22 Lex Capitalium, §. Famosos, ff. de pœn. emendatur.
 - 23 Varia forma crucis & crucifigendi.
 - 24 Furcæ perimi hodie quis dicatur.
 - 25 Rei solebant diu in cruce supervivere.
 - 26 Crux vocabatur palus acutus, quo homo per medium corpus penetrabatur.
 - 27 De furcæ frequentia gravitate ac turpitudine.
 - 28 Damnatus diversis sententiis, unâ ut moriatur in furca, alterâ gladio, qualiter interfici debeat.
 - 29 Nobiles furcæ pœnam non sustinent regulariter.
 - 30 Reorim cadavera solent suspendi laqueo ad igni-niam.
 - 31 Generosi ex quibusdam delictis suspendio infami extinguntur.
 - 32 Crucis patibulum detestabile ac crudele.
 - 33 Crucis supplicium servorum fuit proprium.
 - 34 Nobiles ac femine apud Romanos & alias gentes crucis pœna subiciebantur.
- D. de Faria Novæ Addit. ad Covar. Tom. II.

- 35 Virgines ad crucem damnatae, prius à carnifice prostituebantur, quam occiderentur.
- 36 De S. Crucis veneratione, ac de pœnis in contemptores stabilitis.
- 37 Constantinus Magnus statuit, ne aliquis ad crucis mortem damnaretur.
- 38 Crucis Sanctæ signum à quo Constantino apparuit, venerabile admodum Romanis fuit.
- 39 Signum Crucis adhuc ante Christi passionem felicitatem, salutemque prenotabat.
- 40 Ezechielis locus adducitur.
- 41 Furcæ erectio signum est jurisdictionis cum mero & mixto imperio.

De crucis & furcæ supplicio.

CAPUT V.

Inter eas pœnas, quibus Romanorum Respublica scelerum prosequatur auctores, ut maxima ultimum supplicium recenseretur, l. Si quis forte 6. §. ult. cum leg. seqq. ff. de pœn. l. 4. tit. 31. part. 7. Farinac. *in Praxi, tom. 1. quest. 19.* Clar. *in §. fin. à quest. 76.* Guazzin. *de defension. reor. defens. 33. cap. 4.* Petr. Gregor. *Synagm. Jur. lib. 3. ex cap. 10.* Bobadill. *in Polit. lib. 2. cap. 21. n. 218.* in fin. quod est vitæ naturalis ademptio, l. Ultimatum 21. ff. eod. ad quam non temerè, sed raro rei damnabantur, & non nisi ex atrocissimis criminibus. Bobad. *ubi proximè.*

Non tamen omnes simili instrumento, vel modo perimebantur; etenim pro diversitate personarum, ac facinorum multifariam damnati vitam agebant, veluti gladio aut securi decapitari per licentem, fune intra carcerem strangulati, præcipites acti intra carcerem ex loco delinato, qui vocabatur Robur, vel extra è rupe Tarpeia: in crucem acti per carnificem, ad furcam appensi, flammis absumpti, culeo insuti, projectique in mare, vel fluvium, ac tandem bestiarum immanitate lacerati. Quæ omnia constant ex l. Aut damnatum 8. §. 1. & §. Hostes, l. Capitalium, in princip. & in §. Qui ob inimicitias, & §. Famosos, ff. de pœn. l. Pœna 9. ff. ad l. Pompei. de parricid. l. unic. in princ. C. de mulier. quæ se prop. serv. junxer. l. ult. tit. 19. l. 6. tit. 31. part. 7. D. Covar. *in Clem. Si furiosus, part. 2. in princ. num. 12. de homicid.* Just. Lips. *tract. de cruc. Jacob. Gretser. eod. tract.* Joan. Rosin. *de antiquit. Roman. lib. 9. cap. ult. versic. Judicio facti, & lib. 8. cap. 28. sub §. de legib. parricid.* Farinac. Clar. ac Guazzin. *ubi proximè.* Sed ex his suppliciis pleraque de communi consuetudine aboleverunt, solumque frequentantur furcæ, strangulationis, & gladii, nisi flagitii enormitas ita infolens sit, ut dirorem, aut turpiorem pœnam oporteat irrogari. Guazzin. *d. c. 4. num. 8.* & apud nos est lex 6. tit. 31. part. 7. quæ expressim præcipit, & crucis mortem inferri vetat, ubi Gregor. Lop. *gloss. ult. docet,* judici non licere insolitum supplicium irrogare, alioqui damnatus ad mortem modo insolitum, jure communi nec instabilis, nec incapax efficeretur, & qui sententiam tulit, in syndicatu coërceretur.

Hic meminisse libet quaestionis, an scilicet pœna damnationis ad bestias ultimum supplicium importet? Assertio negativa deducitur ex l. Quicumque 8. ff. ad l. Corn. de fals. ubi datio ad bestias levior pœna ultimo supplicio probatur, unde sic tenent aliqui apud Farinac. *sup. q. 115. num. 12.* & 100. Affirmativa patet ex l. Si quis filio 6. §. Irritum, ff. de injust. rupt. d. l. Capitalium, §. Famosos, C c 2 mosos,